

Lütfü TÜRKKAN
Kocaeli Milletvekili
Grup Başkan Vekili

GEREKÇE

Doğrudan temin usulü, ihale usullerinin temel ilkelerinden sayılan kurallara uymaksızın; ilan yapılmadan, teminat alınmadan, ihale komisyonu kurma ve ilgili kanunda belirtilen yeterlilik kriterlerini taşıma zorunluluğu aranmadan, ihale yetkilisi tarafından görevlendirilen kişi ya da kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak temin edilen bir satın alma usulü olarak tanımlanmaktadır. Doğrudan alımın diğer ihale usullerine kıyasla birçok kolaylık içerdiği bilinmektedir. Ancak doğrudan alım sürecinde sağlanan kolaylıklar, iyi niyetle yürürlüğe konulmasına rağmen, harcama sürecinde rol alan yetkililerin farklı tutumları, kamu aleyhine bazı usulsüzlükleri ve kamu kaynaklarının fütursuzca harcanmasını da beraberinde getirmektedir. Oysa Kamu İhale Kanunun “Temel İlkeler” başlıklı 5’inci maddesinde “İdarelerin, ihalelerde saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenirliliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu” olduğu hüküm altına alınmıştır.

Örneğin; Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporunda yer alan bir bulgu, Bakanlığın Kamu İhale Kanununa aykırı işlemler yaptığını açıkça ifade etmektedir. Sayıştay denetmenleri yaptıkları incelemeler neticesinde 4734 sayılı Kanun’un “Doğrudan temin” başlıklı 22’nci maddesine ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na aykırı işlemler yapıldığını açıkça ortaya koymuştur. Yine mevzuatta belirtilen parasal sınır olan 90.358,00 TL üzerindeki seyahat, konaklama ve iaseye ilişkin olmayan hizmet alımlarının, doğrudan temin yöntemi ile karşılanmasının Kamu İhale Kanunu hükümlerine aykırı olduğu görülmektedir. Normalde açık ihale usulü ya da belli istekliler arasında ihale usulü ile yaklaşık maliyet tutanağı düzenlenerek gerçekleştirilmesi gereken hizmet alımlarının, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından 4734 sayılı Kanun’un 22’nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında piyasa fiyat araştırması yapılmadan temin edilmiş olması mevzuat hükümlerine aykırı işlem yapıldığını göstermektedir. Denetimlerde, incelenen belgelerdeki eksiklikler; hizmetlerin temin edildiği fiyatlar, hizmetlere ilişkin piyasa araştırma tutanakları ile teklif mektupları incelendiğinde, tutanaklar ve teklif mektuplarındaki eksiklikler sebebiyle, piyasa fiyat araştırmalarının da yeterli seviyede yapılmadığını açıkça göstermektedir. Raporda açıkça ifade edildiği üzere işbu kurum tarafından birçok kez kanuna aykırı işlem yapılmıştır.

Kanuna aykırı gerçekleştirilen bu işlemler sırasında kamu kaynaklarının kontrolsüz ve verimsiz bir şekilde harcandığı açıktır. Örneğin; toplantı ve organizasyonlarda yayımlanmak üzere, 4 dakikalık Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Tanıtım Filmı hazırlanması için 4 kez alım yapılmış, basında dahi yer almayan sadece toplantılarda yayınlanacak bu kısa filmler için 260 bin TL harcanmıştır. Yine Fransa’nın Cannes şehrinde düzenlenen bir etkinlik için yaklaşık 300 bin TL’nin, Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliği Eylem Planı Toplantısı Düzenlenmesi İşi için ise 400 bin TL’ ye yakın harcama yapıldığı görülmüştür. 2019 yılı içerisinde sadece Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından usulsüzce harcandığı tespit edilen kamu kaynağı tutarı 1 milyon 593 bin TL’dir.

Yine 2018 yılında, kadrosunda 20 şoförü bulunmasına karşın 24 saat üzerinden 23 şoförlü araç kiralamak için 3.1 milyonluk sözleşme imzaladığı ortaya çıkan Devlet Malzeme Ofisinin 2019 yılında da usulsüz araç kiralamaya devam ettiği Sayıştay denetmenlerince ortaya çıkarılmıştır.

Kamu İhale Kurumu tarafından yayınlanan Kamu Alımları İzleme Raporu verilerine göre 2018 yılına 3.787.522.000 TL'lik doğrudan alım yapılırken 2020 yılında bu rakam 9.439.234.000 TL'ye ulaşmıştır. Yani doğrudan alım tutarımız sadece iki yılda yüzde 150 artmıştır. Ekonomimizin dar boğazdan geçtiği bugünlerde vatandaşımız 1 TL'nin dahi hesabını yaparken, devlet organlarının yapması gereken, kamu kaynaklarının verimli ve usule uygun kullanılmasını sağlamaktır. Usulsüzlüklerin Sayıştay raporlarında ortaya çıkarılmasına karşın, iktidar partisi yetkililerin herhangi bir açıklama yapmaması, tedbir ve denetimleri arttırmıyor olması da akıllara; "kamu kaynakları kimlere harcanıyor?" sorusunu getirmektedir. Zira gerek yüksek ölçekli ihale, gerekse vergi affı gibi imtiyazların tanındığı, halk arasında "yandaş" olarak anılan, iktidar partisine yakın kişilerin hızla zenginleşmelerine ilişkin haberler sık sık basında yer bulmaktadır.

Kamu kuruluşlarınca gerçekleştirilen doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımların usule uygunluğunun incelenmesi, usulsüz işlemlerin sorumlularının tespit edilmesi ve gelecek dönemlerde de kamu kaynaklarının kontrolsüz bir şekilde kullanılmasının önüne geçilmesi için gerekli tedbirlerin alınması yasama organının öncelikli vazifeleri arasındadır.